Міністерство освіти і науки України ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Економічний факультет
Департамент фінансів Закарпатської обласної державної адміністрації
Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)
Національна академія управління (м. Київ)
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (м.Полтава)
Вища школа бізнесу у м. Домброва Гурніча (Республіка Польща)
Економічний факультет Кошицького технічного університету (Словацька республіка)
Університет м.Мішкольц (Економічний факультет)
Політехнічний університет у м. Пожега (Республіка Хорватія)
Університет Північ у м.Вараждін (Хорватія)
Університет Яна Євангеліста Пуркіне в Усті-над-Лабем (Чеська республіка)
Західний університет «Васіле Голдіш» в м. Арад (Румунія)
Батумський державний університет ім. Шота Руставелі (Грузія)
Державний університет Молдови у м. Кишинів (Молдова)
Асоціація студентів та випускників економічного факультету УжНУ

Міжнародна науково-практична конференція

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІКИ, ОБЛІКУ, ФІНАНСІВ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

28-29 квітня 2020 року

м. Ужгород - 2020

УДК 330:336:005.95/.96(043.2)
Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та управління персоналом: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (28-29 квітня 2020 р.). Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 160 с.
ISBN 978-617-7825-13-4

СПІВГОЛОВИ:
Студеняк Ігор Петрович – проректор з наукової роботи ДВНЗ «УжНУ», д.ф.-м.н., професор.
Сержанов Віталій Вікторович – декан економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», д.е.н., проф.
Готра Вікторія Вікторівна – заст. декана економічного факультету з наукової роботи, д.е.н., проф.
ЧЛЕНИ ПРОГРАМНОГО КОМІТЕТУ:
Лазар Петро Данилович – директор департаменту фінансів Закарпатської обласної державної адміністрації.
Мікловда Василь Петрович − завідувач кафедри економіки і підприємництва економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», д.е.н., професор, член-кореспондент НАН України.
Варцаба Віра Іванівна – завідувач кафедри фінансів і банківської справи економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», д.е.н., професор.
Даньків Йосип Якимович − завідувач кафедри обліку і аудиту економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», к.е.н., професор.
Молнар Олександр Сергійович − завідувач кафедри економічної теорії економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», к.е.н., доцент.
Ганущак-Єфіменко Людмила Михайлівна – проректор з наукової та інноваційної роботи Київського національного університету технологій та дизайну, д.е.н., професор.
Сембер Степан Васильович – директор Закарпатського регіонального центру соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України.
Пташенко Ліана Олександрівна – професор кафедри фінансів і банківської справи Навчально-наукового інституту фінансів, економіки та менеджменту Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, д.е.н., професор.
Штулер Ірина Юріївна – проректор з наукової роботи ВНЗ «Національна академія управління», д.е.н., професор.
Єрохін Сергій Аркадійович – Ректор Національної академії управління, д.е.н., професор.
Ренбілас Рафал – уповноважений ректора по роботі зі східними регіонами Вищої школи бізнесу у м. Домброва Гурніча, доктор наук.
Анте Ронцевич – декан економічного факультету університету Північ, м. Вараждин, Хорватія, доктор філософії, доцент.
Боріслав Мілічевич – декан Політехнічного університету у м. Пожега, доктор наук, професор.
Андрліч Бериславл – заступник декана Політехнічного університету у м. Пожега, доктор філософії, професор.
Радішіч Бойан – науковий співробітник Політехнічного університету у м. Пожега, доктор філософії, доцент.
Піскер Барбара – координатор програми «Erasmus+» Політехнічного університету у м. Пожега, доктор філософії, доцент.
Радман-Фунаріч Мір'яна – науковий співробітник Політехнічного університету у м. Пожега, доктор філософії, доцент.
Шолтес Міхал – декан економічного факультету Кошицького технічного університету, доктор філософії, доцент.
Газда Владімір – професор кафедри фінансів Кошицького технічного університету, доктор філософії, професор.
Булеца Ян – доцент кафедри фінансів Кошицького технічного університету, доктор філософії, доцент.
Крістіна Долгі – завідувач кафедри бухгалтерського обліку і економічної інформації Молдавського державного університету, доктор економічних наук, доцент.
Галина Уліан – декан факультету економічних наук Молдавського державного університету, доктор технічних наук, професор.
Глонті Владімір – декан факультету економіки і бізнесу Батумського державного університету ім. Шота Руставелі, доктор наук, професор.
Гечбайя Бадрі – завідувач кафедри бізнес-адміністрування, менеджменту та маркетингу Батумського державного університету ім. Шота Руставелі, доктор економічних наук, доцент.
Арошидзе Паата – доцент кафедри бізнес-адміністрування, менеджменту та маркетингу Батумського державного університету ім. Шота Руставелі, доктор бізнес-адміністрування, доцент.
Цинарідзе Рамін – доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Батумського державного університету ім. Шота Руставелі, доктор бізнес-адміністрування, доцент.
Гайдук Крістіан – декан факультету економіки, інформатики та інженерії Західного університету «Васіле Голдіш» в м. Арад, доктор наук, професор.
Білоскурський Руслан Романович – декан економічного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю.Федькович, д.е.н., доцент.
Александр Лучіан Маноле – Ректор Університету Артіфекс в Бухарест, професор.
Крістіан-Маріан Барбу – професор Університету Артіфекс в Бухарест.
Георгій Ціоцанлі – професор Молдовського національного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою економічного факультету ДВНЗ «УжНУ»
(протокол №8 від 21 травня 2020 р.)

ISBN 978-617-7825-13-4

© ДВНЗ «УжНУ», 2020
© Автори тез, 2020

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Варцаба В., Мулеса Е.
Специфіка формування бюджетів об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації…….. 7

Готра В., Ігнатко М.
Роль аграрної освіти в інноваційному розвитку агропромислового виробництва України…….. 10

Данайканич О.
Індекс людського розвитку та методика його розрахунку……... 13

Кампо Г.
Оцінка основних тенденцій експорту товарів з України……. 16

Огородник В., Котик А.
Взаємодія при реалізації громадських ініціатив……... 19

Огородник В., Маркович Ю.
Необхідність модернізації застарілого житлового фонду…… 21

Пирог О.
Траєкторія трансформації секторної моделі розвитку національного господарства України…….. 23

Пирог О., Поріцька А.
Визначення чинників впливу на розвиток цифрового бізнесу Європейського Союзу……. 26

Сержанов В., Костьов'ят Г.
Світові заходи для подолання рецесії…… 28

Терлецька В.
Проблеми венчурного фінансування в Україні…….. 30

Чубарь О., Лавкай В.
Міжнародна конкурентоспроможність сільськогосподарського сектору України.... 32

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Белей Н.
Вплив базових факторів та передумови спеціалізації сільськогосподарського виробництва…….. 35

Бондаревська О.
Ризики залучення стейкхолдерів до реалізації програми зміцнення соціально-економічної безпеки регіону……..…….. 38

Газуда Л., Герцег В.
Особливості розвитку сільського господарства регіону…….. 41

Газуда Л., Пінцак С.
Актуальні загрози економічної безпеки регіонів…….. 44

Газуда М., Ракович С.
Управлінські підходи до забезпечення просторового розвитку…….. 46

Газуда М., Стеців М.
Задіяння брендингу в сфері аграрного господарювання…….. 48

Кубіній Н., Чекан І.
Сучасні світові погляди на "sharing economy"……. 51

Маргітич В.
Стратегічний аналіз: методичні ракурси……..…… 53

Мікловда В., Фіалковський А.
Мультиплікатор та його застосування в регіональному стратегічному аналізі……. 55
Сахарнацька Л.
Формування та оцінка потенціалу туристично-рекреаційного комплексу регіону... 58
Уголькова О., Удимович М.
Аспекти розвитку територіально-господарських регіонів України в умовах кризи.. 61

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
Берча О.
Впровадження системи управління якістю як фактор інноваційного розвитку підприємства……. 63
Гапак Н., Жабур О.
Умови створення та успіху стартапів……. 65
Колісник Г., Штулер Ю.
Стратегічне управління суб'єктом підприємництва в умовах інформаційної асиметрії…… 67
Молнар О., Молнар Н.
Інформаційні технології в діяльності туристичних підприємств…… 69

СЕКЦІЯ 4. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ, ЗВІТНОСТІ І ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
Цуркану В., Голочалова И.
Императивность концепции качественных характеристик как основа достоверности финансовой отчетности……. 71
Вакаров В., Вакарова Б.
Оподаткування єдиним податком підприємницької діяльності та облік в умовах пандемії коронавірусу……..…….. 74
Гапак Н., Орбан М.
Оцінка вартості активів підприємства……...…… 77
Даньків Й.
Облікове відображення інвестиційної діяльності в умовах економічної кризи та карантинних заходів///……. 79
Долгий К.
Роль внутреннего аудита в системе управления рисками и перспективы его развития……. 81
Кесарчук Г.
Кадровий консалтинг - дієвий механізм розвитку підприємства……..…. 84
Штулер І., Штулер Г.
Основні завдання управління витратами суб'єкта підприємництва в умовах перманентних змін……...…… 86
Яцко М.
Актуальні питання звітності фізичних осіб в умовах обмежувальних заходів в економіці: податкова складова…… 88

СЕКЦІЯ 5. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
Варцаба В.
Децентралізація: виклики сьогодення…… 90

Заславська О.
Стрес-тестування банків як інструмент макропруденційного регулювання НБУ..... 93
Катан Л.
Трансформація фінансових відносин в умовах децентралізації бюджетів……..... 95
Мінкович В.
Політика фіскальної консолідації як специфічна антикризова стратегія у сфері публічних фінансів…….….. 98
Осташ С.
Концепції управління діяльністю комерційного банку…… 101
Пойда-Носик Н., Лийзьо Н.
Проблеми і шляхи підвищення рівня податкової безпеки в Україні…….. 103
Тимчак М.
Фінансування освіти в сучасних умовах децентралізації влади в Україні……. 105
Чубарь О., Легеза Н.
Фінансові ресурси об'єднаних територіальних громад Закарпаття…… 108

СЕКЦІЯ 6. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ: ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ
Катан В., Андрущенко В.
Основні проблеми розвитку фондового ринку в Україні……. 110
Кирлик Н.
Стратегічний розвиток транспортно-логістичної системи……...……... 112
Мадяр Р.
Вразливість українського експорту в умовах пандемії…… 114
Молнар О., Микулянець В., Тимко В.
Тарифне регулювання як фактор можливого впливу на зміни економіки України.. 118
Штулер І.
Оцінювання втрат національної економіки від пандемії Covid-19…….. 120

СЕКЦІЯ 7. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
Біленко О., Ткаченко В.
Нові підходи до управлінням персоналом……. 122
Дідович Ю.
Трудові показники та їх роль в системі управління персоналом……..……. 125
Йолтуховська О.
Соціальне партнерство в умовах сталого розвитку: обліковий вимір……...…. 127
Колісник Г.
Кадровий консалтинг: функції, завдання та методи……. 130
Пойда-Носик Н., Свадеба В.
Формування hr-бренду як аспект маркетингової діяльності страховика…… 134

СЕКЦІЯ 8. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ: ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЦИВІЛІЗАЦІЙНІ НАДБАННЯ
Левкулич В.
«Agile» як основа реалізації інновацій в готельно-ресторанному бізнесі……. 136

СЕКЦІЯ 9. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
Гапак Н., Бойко Я., Гаврилюк М.
Індекс знань: світові тенденції та місце України…….. 138

Єрохін С.
Ринок інновацій: зміст, класифікація……. 141
Кубіній Н., Кубіній В., Мороз В.
Ризик-культура та її системні складові……...……... 143
Мікловда В., Латинін К.
Детермінована модель впливу факторів на розвиок регіону……...…… 145
Одрехівський М., Пшик-Ковальська О.
Теоретичні засади використання гомеостатичного підходу до управління рекреаційними інноваційними підприємствами……...…… 148
Павлов В.
Специфіка реалізації інновацій на засадах державно-приватного партнерства…... 150
Сержанов В., Фурдела Н.
Проблеми впровадження інновацій на великих промислових підприємствах України……..…….. 153
Тізеш П.
Органічні та неорганічні стратегії розвитку економічної системи……...…….. 156

СЕКЦІЯ 10. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ
Молнар О., Пилявський Ю.
Контреекономіка та її сучасні прояви…….. 158

СЕКЦІЯ 5. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Варцаба В.,
д.е.н., професор,
завідувач кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Військові дії на сході країни, політична, соціальна, економічна криза, криза державного управління, загроза дефолту… І новий виклик світового масштабу – епідемічна ситуація, яка вносить серйозні корективи соціально-економічного розвитку нашої держави.

Чи зможе Україна вийти з такого турбулентного стану, і головне, з якими наслідками. Надважливим завданням є не зупинити на півдорозі процес децентралізації, адже кризова ситуація ще раз підтвердила значну роль місцевого самоврядування у вирішення нагальних проблем на місцях. Тому успішне завершення децентралізаційної реформи є надзвичайно важливим. Це відповідає інтересам громадян, інтересам місцевого самоврядування та держави Україна.

Динамічний перебіг епідемічної ситуації, негативні наслідки дії заходів, запроваджених у відповідь, та розгортання світової економічної кризи потребують зміни моделі реагування на виклики економічній безпеці держави та регіонів.

В цьому контексті важливо проаналізували можливі наслідки карантинних заходів для місцевих бюджетів з метою зниження загроз, забезпечення стійкості, ефективного задоволення економічних потреб та захисту економічних інтересів суб'єктів господарювання та населення.

11.04.2020 року в Україні прийнято Закон про внесення змін до Державного бюджету на 2020 рік у зв’язку із необхідністю вивільнення фінансового ресурсу на формування Фонду боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом та її наслідками. Необхідність формування фонду в обсязі 64,7 млрд. грн. спричинила скорочення ряду бюджетних програм, в тому числі і тих, що стосуються органів місцевого самоврядування.

Так, внаслідок часткового та повного скорочення окремих бюджетних програм місцеві бюджети зазнають втрат в обсязі 9,65 млрд грн, зокрема, спричинених скороченням обсягу коштів Державного фонду регіонального розвитку на 2,6 млрд грн, субвенції на проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів на 1,15 млрд грн, субвенції на підтримку розвитку ОТГ на 2,1 млрд грн, субвенції на покращення соціального захисту окремих категорій педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти на 1,55 млрд грн, субвенції на реалізацію програми «Спроможна школа для кращих результатів» на 1 млрд грн та ін.[2]

Відповідно Кабінетом Міністрів України внесено зміни до основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2020 рік (затверджених постановою КМУ від 15.05.2019 № 555). Серед ключових змін, які можуть прямо або опосередковано вплинути на бюджети громад, варто виділити наступні: [1,3;4] > в уточненому прогнозі Уряду показник ВВП на 2020 рік визначено на рівні 3985,5 млрд грн, що на 11,6% менше, ніж передбачалося у попередньому прогнозі Уряду. Падіння реального ВВП очікується на

рівні 4,8%. За прогнозами експертів Групи Світового Банку та МВФ, карантинні заходи в Україні призведуть до зниження ВВП на рівні -3,5 – -7,7 %. Сукупні втрати Державного та місцевого бюджетів можуть сягнути 150-200 млрд грн. При цьому близько 600 – 700 тисяч підприємств, малих підприємців та установ сфери освіти, які забезпечують роботою 3,5-4 млн осіб, вже зупинили роботу через карантин. Це близько ¼ зайнятих в економіці України.

Відмітимо, що ВВП є одним із основних показників, який визначає рівень надходжень до державного та місцевих бюджетів. З початку реформи децентралізації та утворення об'єднаних територіальних громад частка доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів з державного бюджету) у ВВП поступово збільшувалася – із 6,15% у 2016 році до 6,92% за підсумками 2019р. (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення доходів місцевих бюджетів та ВВП України [3]

Рік	Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів з державного бюджету), млн грн	ВВП, млн грн	Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП
А	1	2	3 = 1 / 2
2014 рік	80 230,1	1 586 915	5,06%
2015 рік	101 574,7	1 988 544	5,11%
2016 рік	146 648,3	2 385 367	6,15%
2017 рік	192 671,5	2 983 882	6,46%
2018 рік	234 105,1	3 560 596	6,57%
2019 рік	275 169,8	3 974 564	6,92%

Враховуючи наявні тенденції, можна прогнозувати, що за підсумками 2020 року частка доходів місцевих бюджетів у ВВП становитиме орієнтовно 7,1-7,3%. Слід зазначити, що плановий показник доходів місцевих бюджетів на 2020 рік є лише на 6,4% більшим від фактичних надходжень за 2019 рік (тобто нижчий за рівень прогнозованої інфляції).

> Фонд оплати праці найманих працівників і грошового забезпечення військовослужбовців зменшено на 8,6% (на 116,7 млрд грн) – із 1 352,2 млрд грн до 1 235,5 млрд грн., що безпосередньо впливає на надходження ПДФО. Плановий показник надходжень ПДФО, який зараховується до державного бюджету зменшено на 18,5 млрд грн або на 14,3%. Приблизно в аналогічних розмірах слід очікувати зменшення надходжень ПДФО до місцевих бюджетів. На сьогодні, затверджений місцевими бюджетами план по ПДФО становить 183,7 млрд грн. Таким чином, орієнтовні втрати місцевих бюджетів можуть скласти 23 млрд грн.

> Прогнозний показник середньомісячної заробітної плати в уточненому прогнозі становить 10 706,0 грн, що на 1791,0 грн або на 14,3% менше від показника, затвердженого Урядом у 2019 році. Уточнений прогнозний показник середньомісячної заробітної плати є лише на 2,0% або на 209,2 грн є більшим від фактичного розміру середньомісячної зарплати 2019 року. Тобто очікується значне зменшення темпів зростання розміру заробітної плати, що безпосереднім чином матиме вплив на доходи бюджет.

> Очікуваний рівень безробіття збільшено на 16% (від 8,1% до 9,4%, або на 1,3 в.п.). При цьому МВФ прогнозує, що рівень безробіття в Україні на кінець року досягне 10,1% .

Виходячи з методології розрахунку та кількості працездатного населення очікувана кількість безробітних може досягнути 1,6 млн осіб. Рівень безробіття є важливим індикатором загального стану економіки. За прогнозами Групи Світового Банку, криза, викликана COVID-19, спричинить істотний вплив на доходи та споживання в України, а також істотно знизить грошові перекази від трудових мігрантів через слабку економічну активність у Польщі та інших країнах ЄС. Пролонгація карантину призведе до вторинних наслідків: збільшення кількості звільнень, закриття бізнесу, а також зниження ліквідності та якості активів у банках.

> Крім того, зважаючи на запроваджені Законом № 540 від 30.03.2020р. «податкові канікули» щодо плати за землю та за нерухоме майно на березень 2020 року, місцеві бюджети можуть втратити іще близько 3,5 млрд грн (при цьому компенсації втрат місцевих бюджетів від такої норми в Державному бюджеті не передбачено). Додатково на доходи місцевих бюджетів вплине загальне зниження економічної активності у період карантину, що буде відчуватися уже починаючи з квітня, а також погіршення платіжної та податкової дисципліни.

> Інфляція на кінець 2020 року очікується на рівні 11,6%, що на 6,1 в.п. вище попередньо затвердженого Урядом прогнозного показника. Згідно розрахунків МВФ, прогноз інфляції є більш оптимістичним і складає 7,7%, а в 2021 році 5,9% (World Economic Outlook, April 2020).

Отже, зважаючи на уточнений прогноз КМУ, органам місцевого самоврядування доцільно також переглянути показники соціально-економічного розвитку, які були основою для формування місцевих бюджетів на 2020 рік:

- проаналізувати фактичні показники економічного розвитку відповідних територій, порівняти їх із прогнозними параметрами, на підставі яких здійснювалося формування місцевих бюджетів на 2020 рік, і, при необхідності, внести відповідні корективи;
- розглянути питання щодо обмеження (принаймні, тимчасово) бюджетних витрат, які є не першочерговими;
- по можливості, відтермінувати планові капітальні ремонти (крім аварійних робіт); призупинити заповнення вакансій та виплату необов'язкових доплат та премій (звичайно, за винятком медичних працівників);
- проаналізувати необхідність фінансування окремих місцевих програм та заходів, та застосовувати інші заходи, спрямовані на економію бюджетних коштів та збалансування бюджетів.

Список використаних джерел

1. Вплив закону для протидії коронавірусу на бюджети органів місцевого самоврядування - інформаційна довідка [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/news/12359
2. Децентралізація: що передбачають зміни до Держбюджету-2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/news/12357
4. Економічний і соціальний розвиток України на 2020 рік: оновлені основні макропоказники [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/news/12362
5. Організаційні механізми зниження загроз економічній безпеці у зв'язку із запровадженням заходів щодо запобігання поширенню на території України захворювань на COVID-19 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-04/ekonom-bezpeka-covid.pdf